

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

ΚΑΙ ΒΙΑ

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

<https://e-ptolemeos.gr/scholikos-ekfovismos-o-rolos-tou-ekpe/>

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Μπαϊραχτάρη Βασιλική Ψυχολόγος

Msc – Κλινική Ψυχική Υγεία , Τμήμα Ιατρικής Σχολής Α.Π.Θ
Εκπαιδευόμενη Γνωστική-Συμπεριφορική Ψυχοθεραπεύτρια

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
ΤΟΥ Ε.Π. ΕΒΥΣ του ΤΕΒΑ

τ.ε.β.α.
Επικερσιακό Πρόγραμμα
Επιστητικής & Βασικής
Υλκής Συνδρομής

ΤΕΒΑ / FEAD
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας
προς τους Απόρους

BULLYING

- Ο καθηγητής Olweus έκανε χρήση του όρου για πρώτη φορά στη Σκανδιναβία έπειτα από μεγάλη έρευνα που έκανε (Ψάλτη & Κασάπη, 2012).
- Ο Σκανδιναβικός όρος που πρωτό-χρησιμοποιήθηκε για το bullying είναι «mobbing» ή «mobbning» . Ο όρος «mob» σημαίνει «όχλος» ή «συμμορία» είτε αναφέρεται σε ομάδες είτε σ' ένα άτομο (Olweus, 2009).

BULLYING

- Σύμφωνα με το Online Oxford Dictionary το 1530 ο όρος «bully» σήμαινε αγαπημένος/η, με προέλευση από την ολλανδική λέξη «boele» που σήμαινε «εραστής».
- Από τον 17^ο αιώνα άρχισε να χρησιμοποιείται διαφορετικά με τελική σημασία «ψευτονταής» ή «αυτός που κατατρέχει τους αδυνάτους»
(Κασάπη & Ψάλτη, 2012).
- Στην Ελλάδα και στη διεθνή βιβλιογραφία χρησιμοποιείται ο όρος «bullying» ή «εκφοβισμός».

ΟΡΙΣΜΟΙ

- ‘Ο σχολικός εκφοβισμός είναι η σκόπιμη συνειδητή επιθυμία να βλάψουμε τον άλλο και να τον/την υποβάλλουμε σε κατάσταση πίεσης’.

(Tatum & Tatum, 1992)

- ‘Ο εκφοβισμός είναι περισσότερο μία στάση παρά μία πράξη’.

(Besag, 1989)

ΟΡΙΣΜΟΙ

- ‘Ένας/μία μαθητής/μαθήτρια εκφοβίζεται ή θυματοποιείται όταν εκτίθεται επανειλημμένα και κατά τη διάρκεια κάποιου χρονικού διαστήματος σε αρνητικές πράξεις από έναν ή περισσότερους μαθητές’.

(Olweus, 1993)

- ‘Το να νιώθεις την επιθυμία να βλάψεις κάποιον και το να προβείς στην πράξη είναι δύο εντελώς διαφορετικά πράγματα’.

(Rigby, 2002)

ΟΡΙΣΜΟΙ

Συμπερασματικά λοιπόν σύμφωνα με τον *Rigby*,
μια πράξη που θα θεωρηθεί ως εκφοβισμός θα
πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- την επιθυμία να προκληθεί **δυσφορία ή βλάβη** σε κάποιον
- **την ασυμμετρία δύναμης** μεταξύ του θύτη και του θύματος
- την **ευχαρίστηση** του δράστη
- **το αίσθημα καταπίεσης** του θύματος
- να **εμφανίζεται κατ' επανάληψη** στην πάροδο του χρόνου.

Η ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ:

1. Από **ΆΤΟΜΟ** σε **ΆΤΟΜΟ**
2. Από **ΟΜΆΔΑ** σε **ΆΤΟΜΟ**
3. Από **ΆΤΟΜΟ** σε **ΟΜΆΔΑ**
4. Από **ΟΜΆΔΑ** σε **ΟΜΆΔΑ**

ΜΟΡΦΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

➤ ΣΩΜΑΤΙΚΟΣ:

- Σπρώξιμο
- Κλωτσιές
- Φτύσιμο
- Χτυπήματα
- Μη δίκαιο παιχνίδι / άδικος ή εσκεμμένος αποκλεισμός
- Κλέψιμο ή κρύψιμο αντικειμένων
- Υποτιμητικές κινήσεις
- Χρήση όπλου (Η.Π.Α)

<https://www.mama365.gr/>

ΜΟΡΦΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

➤ ΛΕΚΤΙΚΟΣ:

- Παρατσούκλια
- Δημόσιος Χλευασμός
- Προσβλητικά κείμενα
- Βρισιές
- Διάδοση φημών
- Ανώνυμα τηλεφωνήματα
- Κουτσομπολιά
- Πειράγματα για το ντύσιμο ή τις πράξεις
- Απειλές για δημοσιοποίηση προσωπικών πληροφοριών (cyberbullying)

<https://prezi.com/x3feuns-tntw/verbal-and-written-bullying/>

ΜΟΡΦΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

➤ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ/ΣΧΕΣΙΑΚΟΣ:

- Τρομοκρατία
- Απόρριψη από την ομάδα
- Ρατσιστικά σχόλια
- Σχολιασμός των πράξεων

ΜΟΡΦΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

➤ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ

- Σεξουαλική Κακοποίηση
- Σεξουαλικά Υπονοούμενα
- Παρακολούθηση ιδιωτικής ζωής του θύματος
- Πειράγματα

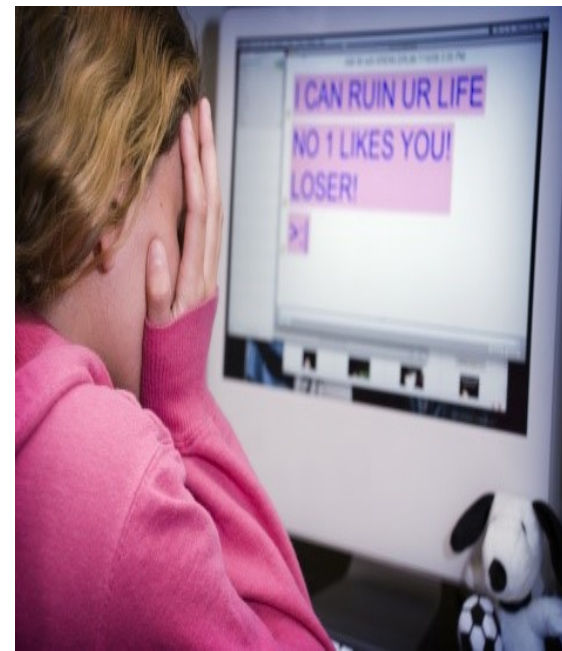
ΜΟΡΦΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

➤ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ (Cyberbullying)

- Βίαιες/Επιθετικές συμπεριφορές (μέσω Η/Υ)
- Πρόκληση φόβου

<https://blog.microfocus.com/how-to-detect-and-prevent-cyberbullying-in-schools/>

- Δημιουργία ανησυχίας και πόνου
➔ Υφίσταται από ένα άτομο ή ομάδα μέσω κάποιου ηλεκτρονικού μέσου (π.χ συστηματική χρήση social media) προκαλώντας έντονο άγχος στο θύμα που δεν ξέρει πώς να διαχειριστεί και να υπερασπισθεί τον εαυτό του.
(Smith & al., 2008).

Τσακωμός ή εκφοβισμός ;

➤ ΤΣΑΚΩΜΟΣ:

- Υπάρχει συνήθως φιλική σχέση
- Τυχαίος ο τσακωμός
- Δεν λαμβάνει χώρα συνέχεια
- Δεν επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στο θύμα
- Ακολουθεί μεταμέλεια ή ανάληψη ευθύνης
- Δεν υπάρχει πρόκληση δύναμης

Τσακωμός ή εκφοβισμός ;

➤ *ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ:*

- Δεν υπάρχει συνήθως φιλική σχέση
- Προγραμματισμένη «επίθεση»
- Επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά
- Δυνατότερος = Θύτης
- Απειλείται η φυσική και ψυχική υγεία του θύματος
- Ό,τι συμβαίνει ευθύνεται το θύμα

Ο «πραγματικός» εκφοβισμός εξαρτάται από:

1. ΤΗ ΦΥΣΗ της πράξης
2. ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ της πράξης
3. ΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ της πράξης

Ο «πραγματικός» εκφοβισμός μπορεί να είναι :

1. ΎΠΟΧΡΕΩΣΗ/ΔΡΙΜΥΣ
2. ΕΝΔΙΑΜΕΣΟ ΕΠΙΠΕΔΟ
3. ΧΑΜΗΛΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ-ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

- ❖ Τη **συστηματική κατάχρηση** της δύναμης του θύτη.
- ❖ Την **επαναλαμβανόμενη επιθετική πράξη** προς το θύμα που είναι «αδύναμο» να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

(Smith, 2012).

ΣΗΜΑΔΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

- Επιθετικότητα σε σχέση με πριν
- Εκφοβίζει ή θυματοποιεί αδέρφια
- Απουσίες από το σχολείο / κοπάνες
- Δεν θέλει να πάει σχολείο με τη δικαιολογία ότι είναι άρρωστο
- Αλλάζει τη διαδρομή προς το σχολείο
- Αρχίζει να τραυλίζει
- Κλαίει πριν κοιμηθεί
- Φοβάται να χρησιμοποιήσει τον υπολογιστή του ή το κινητό του

ΣΗΜΑΔΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

- Πέφτει η σχολική επίδοση
- Επιστροφή στο σπίτι με σχισμένα ρούχα, βιβλία
- Του λείπουν πράγματα
- Ζητά χρήματα συνεχώς γιατί «τα χάνει» όπως λέει
- Ανεξήγητες μελανιές
- Απίθανες εξηγήσεις για όλα
- Αγχωμένο συνεχώς χωρίς εξήγηση

ΔΡΑΣΤΕΣ/ΘΥΤΕΣ

<https://www.protothema.gr/greece/article/803911/sumvoules-apo-tin-astunomia-gia-prostasia-apo-to-bullying/>

ΔΡΑΣΤΕΣ/ΘΥΤΕΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ:

- I. Επιθετικοί (χρήση φυσικής βίας)
- II. Παθητικοί (χαμηλή αυτοπεποίθηση, προβλήματα στο ίδιο τους το σπίτι, διάσπαση προσοχής)
- III. Παθητικό-επιθετικοί (προκαλούν το θύμα να αντιδράσει με την συμπεριφορά τους)
- IV. Δράστες πρώην θύματα

ΔΡΑΣΤΕΣ/ΘΥΤΕΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- Φυσική δύναμη
- Δημοφιλή παιδιά
- Παρορμητικοί χαρακτήρες
- Χαμηλές σχολικές επιδόσεις
- Δυνατοί άρα έχουν τον έλεγχο
- Υιοθέτηση παραβατικής συμπεριφοράς
- Θύματα ενδοοικογενειακής παραμέλησης ή βίας
- Πολλές φορές διαταραχές ψυχικής υγείας

ΔΡΑΣΤΕΣ/ΘΥΤΕΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ / ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ (Field,1993)

- Περιορισμένη κρίση
- Αδυναμία κατανόησης
- Επιλεκτική μνήμη
- Έχουν προκαταλήψεις
- Χαμηλή απόδοση
- Δεν είναι δημιουργικοί συνήθως
- Αδυναμία μάθησης από την εμπειρία

ΔΡΑΣΤΕΣ/ΘΥΤΕΣ

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ

- Συναισθηματικά ανώριμοι
- Δυσκολία διατήρησης σταθερών σχέσεων
- Ασυνεπής στη συμπεριφορά τους
- Θυμώνουν γρήγορα
- Δεν μετανιώνουν
- Δεν νιώθουν τύψεις
- Χαμηλή ενσυναίσθηση

ΘΥΜΑΤΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ :

- I. Παθητικά Θύματα (αγχώδη, ανασφαλής, ήρπεμα, ευαίσθητα)
- II. Προκλητικά Θύματα (εμπλοκή σε αρνητικές πράξεις ώστε να προκαλέσουν τους δράστες-σπάνια κατηγορία)

ΘΥΜΑΤΑ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- Παιδιά μέτριου αναστήματος
- Ήσυχα
- Ανασφαλή
- Ευαίσθητα
- Συνήθως μαθησιακά/νοητικά/κινητικά προβλήματα
- Μειωμένες ικανότητες επίλυσης προβλημάτων
- Δεν κατέχουν ομαδικό πνεύμα
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Προδιάθεση για άγχος και κατάθλιψη
(Smokowski & Kopasz, 2005)

ΘΥΜΑΤΑ

- Χαρακτηριστικό που τους διαφοροποιεί από το σύνολο των μαθητών (θυματοποιούνται)
- Ντροπή να ομολογήσουν
- Εσωτερίκευση της αρνητικής ενέργειας
- Προβλήματα στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη (Cullingford & Brown, 1995).

ΠΟΙΟΙ ΠΕΦΤΟΥΝ ΣΥΝΗΘΩΣ ΘΥΜΑΤΑ

- 80% Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες
 - 70% Αυτιστικά Παιδιά
 - 40% Παιδιά με προβλήματα λόγου
- Πολλές φορές τα «θύματα» οδηγούνται σε εγκλήματα μίσους (Ασημακόπουλος, Χατζηπέμος, Σουμάκη , Διαρεμέ, Γιαννακοπούλου & Τσιαντής , 2008).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΣ

Τύποι Παρατηρητών:

- I. **Οι Βοηθοί** (ενεργητική βοήθεια κι ενθάρρυνση του δράστη)
- II. **Οι Ενισχυτές** (ενθαρρύνουν τον δράστη μέσω χειρονομιών ή γελώντας)
- III. **Οι Αμέτοχοι** (ουδέτερη στάση αλλά με τη σιωπή είναι σαν να υποστηρίζουν το θύτη)
- IV. **Οι Υπερασπιστές** (μικρό ποσοστό παιδιών θα βοηθήσει το θύμα, θα το παρηγορήσει και θα πάρει θέση)

ΤΙ ΦΟΒΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΣ

- ‘Διάχυση Ευθύνης’
- Ενδιαφέρονται για τη δική τους σωματική και ψυχική ασφάλεια
- Φόβος μήπως γίνουν οι ίδιοι τα επόμενα θύματα
- Δεν θέλουν να χαρακτηριστούν το «καρφί» της τάξης
- Πολλές φορές δεν κατέχουν τις γνωστικές λειτουργίες να κατανοήσουν πότε υφίσταται εκφοβισμός και πότε όχι.

ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟ

Αγοράκι 2 ετών **ΑΠΗΧΘΗ, ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΚΕ, ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΗΚΕ** από δύο δεκάχρονα παιδιά. (39 ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΣ) (Rigby,2002)

nbetaiotasig

<http://dimotikotalos.weebly.com/s>

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΣ

Η ΣΙΩΠΗ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΠΟΔΟΧΗ

ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

Προέρχεται από τη Γερμανική λέξη «Einfölung»
που σήμαινε προβολή του εαυτού
χρησιμοποιούνταν για αισθητικούς λόγους.

Η αγγλική γλώσσα τον αποδίδει ως «empathy» που
στην ελληνική γλώσσα μεταφράζεται ως
«εμπάθεια».

Επειδή όμως, η «εμπάθεια» σχετίζεται με κάτι
αρνητικό, χρησιμοποιείται ο όρος
«ενσυναίσθηση» ή σπανιότερα «εμβίωση».

ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

ΟΡΙΣΜΟΙ:

Ο ιδρυτής της ανθρωποκεντρικής θεραπείας στην ψυχανάλυση Carl Rogers (1957), αναφέρει πως η ενσυναίσθηση είναι η είσοδος στον προσωπικό κόσμο αντίληψης ενός άλλου προσώπου και οικειοποίησης του, με έλεγχο του εαυτού του και χωρίς να του ασκεί κριτική.

ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

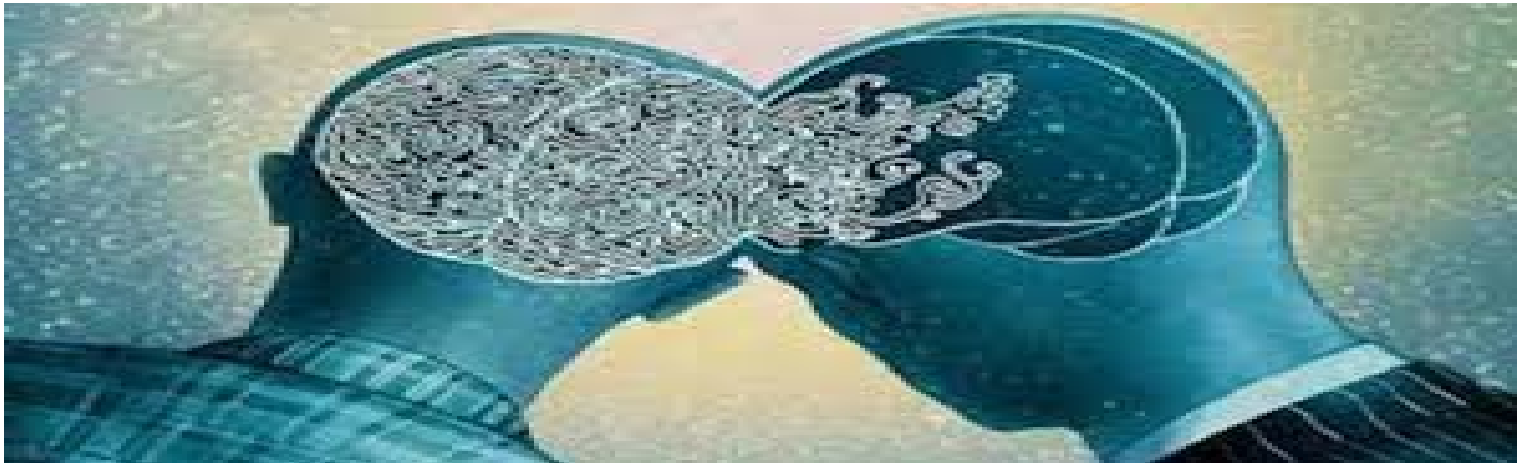
Πρόσφατες έρευνες αναφέρουν πως η ενσυναίσθηση είναι ένας ΝΕΥΡΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ ο οποίος δίνει τη δυνατότητα του ατόμου να τοποθετεί τον εαυτό του στον ψυχισμό του άλλου ανθρώπου.

Δηλαδή τα εγκεφαλικά κύτταρα λειτουργούν σαν «καθρέφτης» και ενεργοποιούνται όταν παρατηρούμε το άλλο άτομο να εκτελεί μία πράξη. Έτσι ο παρατηρητής **αισθάνεται σαν να εκτελεί ο ίδιος την πράξη.**

ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

Πιο απλά:

**ΒΑΖΟΥΜΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΜΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ
ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ.**

ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ

- Τα παιδιά που παρουσιάζουν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση είναι λιγότερο επιθετικά.

(Macklem, 2008).

- Οι παριστάμενοι που δείχνουν ενσυναίσθηση και βοηθούν το θύμα συχνά προέρχονται από γονείς με εξίσου στοιχεία κατανόησης και στήριξης.

(Power et al., 2008)

Άρα, παιδιά που τα συναισθήματά τους παραμελούνται ή δεν αναγνωρίζονται δυσκολεύονται στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης.

ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ

ΘΥΤΗ/ΘΥΜΑΤΟΣ

✓ *Η ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΝΔΥΝΑΜΩΝΕΙ ΤΟ ΠΙΣΤΕΥΩ
ΤΟΥ ΠΩΣ ΔΕΝ ΕΊΝΑΙ ΠΟΛΥ
ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ
ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ, ΓΕΓΟΝΟΣ ΠΟΥ
ΤΟ ΚΑΘΙΣΤΑ ΠΙΟ ΣΥΧΝΑ ΘΥΜΑ
ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ.*

(Egan & Perry, 1998)

ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ

- ✓ Όσο πιο συχνά ένα παιδί που εκφοβίζεται γίνεται ταυτόχρονα και θύμα, τόσο περισσότερο μειώνεται η αυτοεκτίμηση του κι αυξάνεται το άγχος, η ανασφάλεια, το αίσθημα της απογοήτευσης σε σχέση με την εμφάνιση, το status, και τη δημοτικότητα του.

(Ο' Moore & Kirkham, 2001)

ΑΙΤΙΕΣ

- **Ενδοατομικοί παράγοντες** (ηλικία, φύλο, διαφορετικότητα , ενσυναίσθηση, χαρακτηριστικά προσωπικότητας)
- **Οικογενειακό περιβάλλον** (γονεϊκό στυλ, σκληρές τιμωρίες, δυσλειτουργικότητα οικογένειας)
- **Σχολικό περιβάλλον** (έλλειψη προσωπικού, ηθικές αξίες, κλίμα στην τάξη, γνώσεις και στάσεις εκπαιδευτικών)
- **Κοινωνικό περιβάλλον** (ομάδα συνομιλήκων, η γειτονιά, λανθασμένες αντιλήψεις για τον εκφοβισμό, υπέρ-προβολή βίας από τα Μ.Μ.Ε, κοινωνικές συνθήκες)

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ

- Όσο πιο βαριά τιμωρούνταν τα αγόρια ηλικίας 3-5 ετών από τις μητέρες τους, τόσο πιο επιθετικά ήταν στο νηπιαγωγείο
(Sears et al., 1953).
- Τα παιδιά ηλικίας 8 ετών τα οποία είχαν εκτεθεί σε υψηλής έντασης τιμωρίες συμπεριφέρονταν πιο επιθετικά στους συνομηλίκους
(Eron et al., 1963).
- 5χρονα παιδιά με τα υψηλότερα επίπεδα κοινωνικών δεξιοτήτων ήταν εκείνα που οι μητέρες ανταποκρίνονταν με κατανόηση στην αλληλεπίδραση τους με το παιδί
(Petit et al., 1991).

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

- Χαμηλή αυτοεκτίμηση (Hawker & Boulton, 2000)
 - Αυτοκτονικός ιδεασμός (Rigby, 2000)
 - Συναισθήματα μοναξιάς (Meehtild et al., 2004)
 - Κατάθλιψη (Kumpulainen & Rasanenb, 2000)
 - Άγχος (Giovanazolias & Pandi, 2008)
 - Ψυχοσωματικές εκδηλώσεις (Fekkes et al., 2004)
 - Εκδήλωση ψυχιατρικών συμπτωμάτων στην ηλικία των 15 ετών (θύτες και θύματα)
- (Μπογιατζόγλου κ συν., 2012)

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

- **‘ΚΑΛΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ’** (Roelefse & Middleton, 1985)
 - a. ΔΟΜΗ
 - b. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ
 - c. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
 - d. ΕΛΕΓΧΟΣ
 - e. ΑΞΙΑ
 - f. ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΟΥ ΕΚΦΟΒΙΖΕΤΑΙ

Οι γονείς καλό θα ήταν να :

- Να παρατηρούν το παιδί
- Να επικοινωνούν άμεσα με το σχολείο
- Να λένε στο παιδί να «ΚΟΙΤΑΕΙ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΝ ΘΥΤΗ»
- Να συμβουλεύουν στο παιδί τους να λέει στο θύτη «ΑΣΕ ΜΕ ΗΣΥΧΟ , ΚΟΙΤΑ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΟΥ»
- Όποτε συμβεί οποιοδήποτε περιστατικό να το λένε είτε στους γονείς είτε στον δάσκαλο τους , είτε σε κάποιο φίλο

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΟΥ ΕΚΦΟΒΙΖΕΤΑΙ

- Να καθησυχάζουν το παιδί ότι δεν φταίει κάπου αυτό
- Σε συνεχή διάλογο με το παιδί
- Συμβουλεύουν το παιδί να κρατά ό,τι του σταλθεί σε SMS, E-MAIL, SOCIAL MEDIA
- Να μην υποτιμούν ό,τι κι αν τους πει το παιδί τους
- Να ζητούν από το σχολείο να ενημερώνεται ο γονέας του θύτη
- Επισημαίνουμε στα παιδιά πως δεν επιτρέπεται κανείς να μας αγγίζει
- Στήριξη από ειδικό ψυχολόγο

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΟΥ ΕΚΦΟΒΙΖΕΙ

Οι γονείς καλό θα ήταν:

- Να παρατηρούν τη συμπεριφορά του παιδιού τους
- Να διδάσκουν τρόπους συμπεριφοράς στο παιδί τους
- Να θέτουν όρια στο παιδί ποιες συμπεριφορές είναι αποδεκτές
- Να μην χτυπούν τα παιδιά ως τιμωρία
- Επικοινωνία με το σχολείο

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΠΟΥ ΕΚΦΟΒΙΖΕΙ

- Να ελέγχουν το παιδί τους
- Να επιβραβεύουν το παιδί τους κάθε φορά που επιδεικνύει φιλική-συνεργατική συμπεριφορά
- Να μεταλαμπαδεύσουν στο παιδί την ενσυναίσθηση
- Είμαστε όλοι ίδιοι και ίσιοι (αποφυγή ρατσιστικών σχολίων)
- Να ζητούν βοήθεια από έναν ειδικό-ψυχολόγο

Olweus Bullying Prevention Program

Το πρόγραμμα δίνει ιδιαίτερη σημασία στη

ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

- **ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ**
- **ΘΥΤΩΝ-ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΤΟΥΣ.**

ΣΤΟΧΟΣ: Η δημιουργία ενός σχολείου όπου το

BULLYING δεν θα είναι από κανέναν αποδεκτό.

Olweus Bullying Prevention Program

Οι καθηγητές/δάσκαλοι εφαρμόζουν το πρόγραμμα σε τρία επίπεδα :

❖ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

- Διεξάγουν έρευνα με ερωτηματολόγια μέσα στην τάξη για να διαπιστώσουν τη φύση του προβλήματος
- Εντατικότερη επιτήρηση στα διαλείμματα
- Διεξαγωγή συχνότερων Σχολικών Συνελεύσεων για τη συζήτηση του θέματος

Olweus Bullying Prevention Program

❖ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

- Εισάγουν και επιβάλλουν τους κανόνες της τάξης κατά του bullying
- Συχνές συζητήσεις με τους μαθητές της τάξης
- Role-playing μεταξύ των μαθητών
- Διδασκαλία «εναλλακτικών τρόπων αντίδρασης»

Olweus Bullying Prevention Program

❖ ΣΕ ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

- Συναντώνται με τους γονείς
- Μεσολαβούν μεταξύ θυτών, θυμάτων αλλά και σε ατομικό επίπεδο για να σιγουρευτούν ότι το BULLYING θα σταματήσει.

Olweus Bullying Prevention Program

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

1. Το bullying εξαλείφθηκε κατά 50%
2. Το κλίμα του σχολείου βελτιώθηκε
3. Συμπεριφοριστικές αλλαγές όσο το πρόγραμμα εφαρμόζονταν
4. Αντικοινωνικές Συμπεριφορές όπως κλοπές, βανδαλισμοί, κοπάνες μειώθηκαν την διετία που εφαρμόζονταν το πρόγραμμα.

ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

«ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΤΕ ΤΟ ΠΛΟΙΟ»

(Plummer,2008)

ΠΩΣ ΠΑΙΖΕΤΑΙ :

Χωρίστε τους παίκτες σε μικρές ισάριθμες ομάδες, ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών. Το σενάριο είναι ίδιο για όλες τις ομάδες. Βρίσκονται μέσα σ' ένα πλοίο που βουλιάζει. Έχουν μία σωσίβια λέμβο μέσα στην οποία επιτρέπεται να πάρουν μόνο 10 αντικείμενα. Στη συνέχεια τα μέλη της ομάδας συζητούν μεταξύ τους για να αποφασίσουν τελικά ποια δέκα αντικείμενα θα πάρουν μαζί τους στη λέμβο. Μετά η κάθε ομάδα ενώνεται με μία άλλη και γίνεται εκ νέου διαπραγμάτευση των δέκα αντικειμένων που θα πάρουν μαζί τους στη λέμβο. Στο τέλος, όλες οι ομάδες μαζί διαπραγματεύονται για να καταλήξουν σε μία τελική επιλογή δέκα αντικειμένων.

ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

«ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΤΕ ΤΟ ΠΛΟΙΟ»

(Plummer, 2008)

- Πως νιώσατε;
- Είστε όλοι ευχαριστημένοι με την τελική λίστα;
- Είστε όλοι ευχαριστημένοι με την διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων;
- Είχαν όλοι την ευκαιρία να πουν τις ιδέες τους;
- Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να συμφωνήσετε στα 10 αντικείμενα;
- Ποια είναι τα οφέλη της συνεργασίας μιας ομάδας;

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- SMS : Γράφοντας «**SAFELINE**» κενό γράφεις την καταγγελία σου και αποστολή στο **54260**.
- EMAIL : report@safeline.gr
- Ηλεκτρονική κατάθεση συμπληρώνοντας τη φόρμα ηλεκτρονικής κατάθεσης.
- Τηλεφωνικά τις εργάσιμες ημέρες 9:00 έως τις 16:00 στο τηλέφωνο **2811 391615**

STOP BULLYING

6 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ

ΣΧΟΛΙΚΟΥ

ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

<https://planet-radio.gr/%CE%BA%CE%BF%CF%85%CE%B2%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1-%CE%BD%CE%B1-%CE%B3%CE%AF%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9-6-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC/>

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ γραμμή βοήθειας **1056** (24 ΩΡΕΣ ΤΟ 24 ΩΡΟ)
- Τμήμα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος
210 6476464 , 210 6476000
- Τηλεφωνική γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας, ΕΚΚΑ **197**
- ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ (καθημερινά από τις 9:00 - 21:00) **11525**

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- **TAINIES**

- For the good of others (2010)
- Beautiful (2010)
- Across the tracks (1991)
- Γκάντι (1982)
- Το πείραμα (2001)
- Η λευκή κορδέλα (2009)
- Ίσως Αύριο (2010)
- Οιδίποδας (1968)
- Όταν θέλω να σφυρίξω, σφυρίξω (2010)
- Dogville (2003)
- Neds : Ασυμβίβαστη γενιά (2010)

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

• **ΒΙΒΛΙΑ- ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ**

- Είσαι ένα Θαύμα
- Λύκε, λύκε είσαι εδώ;
- Οι Νταήδες του Βυθού και ο Ρομπέν των Θαλασσών
- Ο νταής του σχολείου
- Οι καλές και οι κακές μάγισσες
- Οι καλοί και κακοί πειρατές
- Τριγωνοψαρούλης εναντίον Μεγάλου Καρχαρία
- Κόκκινο ή γιατί ο σχολικός εκφοβισμός δεν είναι αστείο
- Σχολικός εκφοβισμός- Bullying
- Το ημερολόγιο ενός δειλού
- Σαμί ο ψευταράς
- Οι φύτουλες-καμία ανοχή
- Το θαύμα
- Το κουτί
- Το Σοφάκι και ο Ντο

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασιάδου, Χ. & Ψάλτη, Α. (2012). Απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τον εκφοβισμό στο σχολείο: Αποτελέσματα ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας. Στο Ψάλτη, Α., Κασάπη, Στ., Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. (επιστημ. επιμ.) Σύγχρονα Ψυχοπαιδαγωγικά Ζητήματα: Ο Εκφοβισμός στα ελληνικά σχολεία (ερευνητικά δεδομένα και προτάσεις για παρεμβάσεις). (σ.166-180). Αθήνα:Gutenberg. □
- Αρτινοπούλου, Β. (2001). Βία στο σχολείο (έρευνες και πολιτικές στην Ευρώπη). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Αρτινοπούλου, Β. (2013) Εκφοβισμός και ηλεκτρονικός εκφοβισμός στην Ελλάδα. Στο Κουρκούτας, Ε.Η. & Θάνος, Β.Θ. (επιστημ. επιμ.), Σχολική βία και Παραβατικότητα (ψυχολογικές, κοινωνιολογικές, παιδαγωγικές διαστάσεις- ενταξιακές προσεγγίσεις και παρεμβάσεις). (σ. 93-111). Αθήνα: Τόπος.
- Besag & Valerie E. (1989). Bullies and Victims in Schools. A Guide to Understanding and Management. Open University Press, Celtic Court, 22 Ballmoor, Buckingham, England, United Kingdom, MK18 1XW; 1900 Frost Road, Suite 101.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δεληγιάννη- Κουϊμτζή, Β., Αθανασιάδου, Χ., Κωνσταντίνου, Αι., Παπαθανασίου, Μ., & Ψάλτη, Α. (2005). Ταυτότητες φύλου, εθνικές ταυτότητες και σχολική βία. Ερευνώντας τη βία και τη θυματοποίηση στο σχολικό χώρο. Ενδιάμεση έκθεση του προγράμματος Πυθαγόρας. Περίοδος 1/3/2004-31/3/2005
- Γιοβαζολιάς Θ., Κοθρκούτας Η., Μητσοπούλου Ε., Μαλικιώτη Μ. & Παπαστυλιανού Α. (επιμ.), (2008). Σχολικός εκφοβισμός, θυματοποίηση και Τύποι Διαπαιδαγώγησης του Πατέρα : Ψυχοπαιδαγωγικές και Συμβουλευτικές Παρεμβάσεις. Η Συμβουλευτική Ψυχλογία στους Άντρες. Αθήνα :Ελληνικά Γράμματα.
- Fekkes Minne, Pijpers Frans IM, Verloove-Vanhorick S Pauline (2004). Bullying: Who does what,when, where? Involvement of children,teachers and parents in bullying behavior. Health education research 20 (1), 81-91.
- Καλαντζή – Αζίζη, Αν., & Ζαφειροπούλου, Μ., (2004). Προσαρμογή στο σχολείο. Πρόληψη και αντιμετώπιση δυσκολιών. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Lee, C. (2006). *Preventing Bullying in Schools*. A Guide for Teachers and Other Professionals. London: Paul Chapman Publishing.
- Macklem Patrick., (2008) . *Minority rights in international law*. International Journal of Constitutional Law, Volume 6, Issue 3-4, Pages 531-552.
- M. O' Moore, C. Kirkham (2001). *Self-esteem and its relationship to bullying behaviour*. <https://doi.org/10.1002/ab.1010>
- Μπογιατζόγλου, Ν., Βίλλη, Μ. & Γαλάνη Αικ. (2012). *Το φαινόμενο του εκφοβισμού και προγράμματα πρόληψής του*. e-Journal of Science & Technology, 7(2), 15-23.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at School: What we Know and What we Do*. Cambridge: Blackwell Publishers.
- Olweus, D. (1994). *Bullying at school: Long term outcomes for the victims and an effective school-based intervention programme*. Στο L.R. Huesmann (ed.), *Aggressive Behaviour Current Perspectives*. New York: Wiley, 97-130.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Olweus, D. (1996). *Bully/victim problems in school*. Prospects, 26 (2), 331-359.
- Olweus, D. (2007). *The Olweus Bully and Victim Questionnaire*. Center City, London: Hazeldum Publishing.
- Olweus, D. (2009). *Εκφοβισμός και βία στο σχολείο*. Αθήνα: ΕΨΥΠΕ.
- Πετρόπουλος, Ν. & Παπαστυλιανού, Α (2001). *Μορφές επιθετικότητας, βίας και διαμαρτυρία στο σχολείο*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Rigby, K. (2002). *New perspectives on bullying*. London: Jessica Kingsley.
- Rigby, K. (2004). *Addressing bullying in schools: theoretical perspectives and their implications*. School Psychology International, 25, 287-300.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Rigby, K. (2008). *Σχολικός εκφοβισμός*. Αθήνα: Τόπος.

Rogers Carl., (1957). *Becoming a Person*. Symposium on Emotional Development, Oberlin College.

Smith, P.K. & Sharp, S. (1994). *School Bullying: Insights and Perspectives*. London: Routledge.

Susan K Egan, David G Perry., (1998). *Does low self-regard invite victimization?* Developmental psychology 34 (2), 299.

Sears R. R., Whiting J. WM., Nowlis V., & Sears P. S., (1953). *Some child-rearing antecedents of aggression and dependency in young children*. Genetic Psychology Mongraphs.

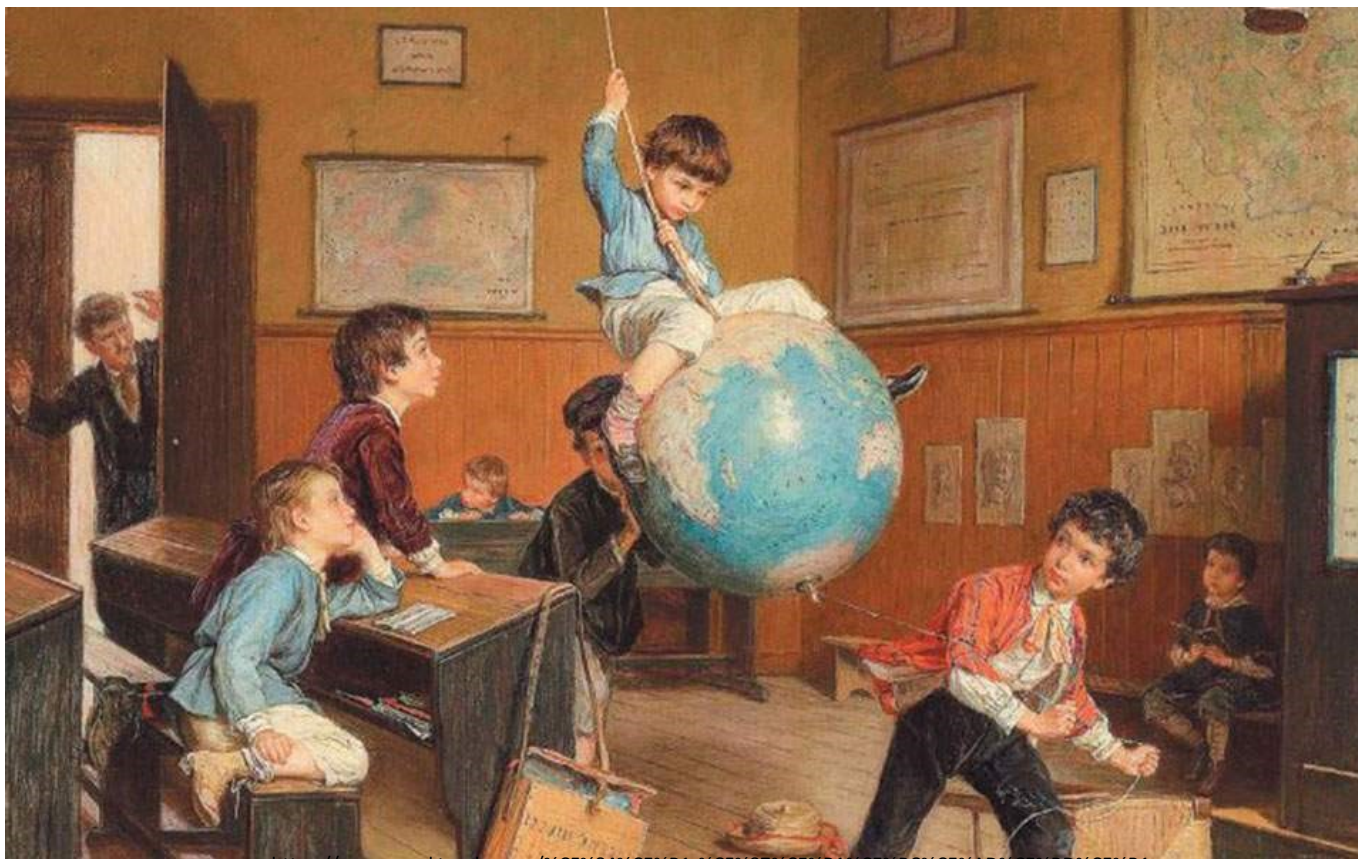
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Tatum Beverly., (1992). *Taking Race, Learning about Racism Identity Development , Theory IN the Classroom*. Harvard Educational Review: Vol.62, No. 1, pp. 1-25.
- Τσιάντης, Ι., (2008). *Ενδοσχολική Βία. 11ο Πρόγραμμα Προαγωγής Ψυχικής Υγείας*, Αθήνα.
- Ψάλτη, Α. (2012). *Το κοινωνικό πλαίσιο του εκφοβισμού: Μια κοινωνικοσυστημική προσέγγιση του φαινομένου*. Στο Ψάλτη, Α. – Κασάπη, Στ. - Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. (επιστημ. επιμ.) Σύγχρονα Ψυχοπαιδαγωγικά Ζητήματα: Ο Εκφοβισμός στα ελληνικά σχολεία (ερευνητικά δεδομένα και προτάσεις για παρεμβάσεις). (σ.45-57). Αθήνα:Gutenberg.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ψάλτη, Α. & Κασάπη, Στ. (2012). *Ο Εκφοβισμός στα ελληνικά σχολεία*. . Στο
Ψάλτη, Α. – Κασάπη, Στ. - -Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. (επιστημ. επιμ.)
*Σύγχρονα Ψυχοπαιδαγωγικά Ζητήματα: Ο Εκφοβισμός στα ελληνικά
σχολεία* .
- Ψάλτη, Α. – Κασάπη, Στ. - Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β. (επιστημ. επιμ.)
*Σύγχρονα Ψυχοπαιδαγωγικά Ζητήματα: Ο Εκφοβισμός στα ελληνικά σχολεία
(ερευνητικά δεδομένα και προτάσεις για παρεμβάσεις)*. (σ.13-14).
Αθήνα:Gutenberg.

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ!

<https://www.greekteachers.gr/%CF%84%CE%B1-%CF%87%CE%B1%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC-%CE%BC%CE%B1%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%BC%CE%AC%CF%87%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD/>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ
ΤΟΥ Ε.Π. ΕΒΥΣ του ΤΕΒΑ

Επικρατικό Πρόγραμμα
Επιστημής & Βασικής
Υλκής Συνδρομής

ΤΕΒΑ / FEAD
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας
προς τους Απόρους